

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ ÖĞRETMENLERİNİN ALEVİLİĞİN ÖĞRETİMİ İLE İLGİLİ YETERLİK ALGILARI

İbrahim TURAN¹

Atıf/©: Turan, İbrahim (2017). *Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Aleviliğın Öğretimi İle İlgili Yeterlik Algıları*. Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl 10, Sayı 2, Aralık 2017, ss.879-902

Özet: Alevilikle ilgili tartışmalar, Cumhuriyet tarihinin en sorunlu alanlarından birisini oluşturmaktadır. Cumhuriyet döneminde din-devlet ilişkilerinin gerilimli yapısı doğal olarak Alevilikle ilgili tartışmalara da yansımıştır. Ancak son yıllarda Türkiye’de temel hak ve özgürlükler konusunda yaşanan iyileşmelere paralel olarak Alevi toplumu da taleplerini daha rahat dile getirme fırsatı bulmuştur. Bu noktada özellikle Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (DKAB) derslerinde Aleviliğe yer verilmesi onların taleplerinin karşılanması açısından önemli bir gelişme olarak görülebilir. Ancak DKAB derslerinde Aleviliğe yer verilmesi aynı zamanda DKAB öğretmenlerinin de yeterlik durumlarını gündeme getirmektedir. İşte bu çalışmada DKAB öğretmenlerinin Aleviliğın öğretimi konusundaki yeterlik algıları incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Din eğitimi, Alevilik, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi.

The Perception Of Proficiencies Of Religious Culture And Moral Knowledge Teachers About Teaching Of Alavism

Citation/©: Uzunbacak, Hasan Hüseyin. (2017). *The Perception Of Proficiencies Of Religious Culture And Moral Knowledge Teachers About Teaching Of Alavism*, Hitit University Journal of Social Sciences Institute, Year 10, Issue 2, December 2017, pp. 879-902

Abstract : The debates about Alavism constitute one of the most problematic areas of the Republican history. In the course of Republic period tensional structure of religion and state relations naturally reflects on the debates about Alavism. On the other hand in parallel with the developments on the fundamental rights and freedoms in recent years Alavi society took also opportunity to express its demands more easily. In this regard especially inclusion of the Alavism in religious culture and moral knowledge course can be interpreted as a significant development in terms of the fulfillment of their demands. But this situation at the same time makes religious culture and moral knowledge teacher’s qualification a current issue. In this study it will dealt with the perception of competency of religious culture and moral knowledge teachers about teaching of Alavism.

Keywords: Education, Religious Education, Alavism, Religious Culture and Moral Knowledge.

Makale Geliş Tarihi: 07.06.2017/ Makale Kabul Tarihi: 12.10.2017

¹ Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Din Eğitimi Anabilim Dalı, e-posta: i.turan@omu.edu.tr

I. GİRİŞ

Cumhuriyet tarihi boyunca devletin dinle ilişkisi, zaman zaman geçici iyileşmelere sahne olmuşsa da çoğunlukla sağlıklı bir zeminde ele alınmaktan uzak kalmıştır. Dine yüklenen anlam, onun anlaşılma biçimi, siyasal ve toplumsal hayatta dinin konumlandırılmasını etkilemiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında, yönetici elitin dine yüklediği anlam ile “din” denilince halkın zihninde beliren anlam birbirinden farklı olduğu için din devlet ilişkilerinde farklı yorum ve değerlendirmelerin ortaya çıkması kaçınılmaz olmuştur. Kurucu iradenin dine karşı tavrı, daha çok “Batılı” bir mantıkla “modern” bir fikir yoğrulmasıyla ve “pozitivist” bir düşünce biçimiyle şekillenmiştir. O nedenle din kimi zaman siyasi otoritenin meşruiyet aracı olmuş, kimi zaman geçmişe ait köhnemiş bir kültürel miras olarak telakki edilmiştir. (Mardin, 2015: 119-126; Aktay, 2000) Bu bağlamda din hürriyeti de, dinin vicdanlara ve mabetlere sıkışmasından başka bir anlam ifade etmez olmuştur. Özellikle yirminci yüzyılın ikinci çeyreğinde yaşanan din karşıtı gelişmeler, Türkiye’de bir inanç grubu olarak Alevi toplumunu da etkilemiştir. Çünkü bu süreçte devletin din ile olan ilişkisi ağırlıklı olarak ideolojik bağlamda ele alınmış, toplumun bu yöndeki itirazları ve farklı talepleri görmezden gelinmiştir.

Türkiye’de 2000’li yıllardan itibaren demokratikleşme adımlarına hız verilmesi, farklı inanç ve kanaatlerin de kendini ifade etmesine ve aynı zamanda sorunlarını daha açık bir şekilde ortaya koymasına izin vermiştir. Bu bağlamda bir inanç grubu olarak Alevi toplumu da sorunlarını ve taleplerini siyasi çevrelerde daha yüksek bir sesle ifade edebilme imkânı bulmuştur. 2009 yılında başlayan Alevi açılımı ile birlikte farklı Alevi örgütlenmeleri ve devletin yetkili birimleri aynı masanın etrafında buluşmuş, sorunlar objektif bir şekilde masaya yatırılmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda bu gelişmelerin pratikte de bir karşılığının olması, beklenen bir durumdur. Bu bağlamda özellikle Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (DKAB) derslerinde 12. Sınıf müfredatında “Tasavvufi Yorumlar” başlığı altında Alevilik konusunda bilgilere yer verilmiştir. Kaldı ki, yapılan araştırmalara bakıldığında, Alevi toplumunun DKAB dersi hakkındaki görüşlerinin, müfredatta Alevilik-Bektaşılık olması kaydıyla olumlu karşılandığı görülmektedir. (Özdemir-Arıç, 2011: 86-87) Müfredatta Alevilikle ilgili konular ilave edilince bu konuların öğretimini yapacak Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin Alevilik konusundaki yeterlik durumları da önem kazanmıştır. Bu

çalışmada, Din kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin Alevilik hakkındaki yeterlikleri algıları konu incelenmektedir.

II. PROBLEM DURUMU

2011-2012 Eğitim-Öğretim yılında yürürlüğe giren Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (DKAB) öğretim programında 12. Sınıfta “İslam Düşüncesinde Tasavvufi Yorumlar” ünitesi altında “Alevilik-Bektaşilik” konusuna yer verilmiştir. (MEB, 2010: 64) Bu çerçevede özellikle Alevi vatandaşların yoğun olarak yaşadığı yerleşim birimlerinde DKAB öğretmenlerinin Alevilikle ilgili yeterlilik durumlarının ne olduğu sorusu, bu araştırmanın temel problemini teşkil etmektedir.

Araştırmada bu temel problem çerçevesinde ayrıca şu alt problemlere cevap aranacaktır:

- Araştırmaya katılanların mezun oldukları bölümlere göre, Aleviliğin inanç ve kültürü hakkında bilgi sahibi olma durumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Araştırmaya katılanların mezun oldukları bölümlere göre, Alevilikle ilgili bilgilerinin kaynağı açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Araştırmaya katılanların mezun oldukları bölümlere göre, DKAB dersinde Aleviliği anlatırken zorluk yaşama durumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Araştırmaya katılanların mezun oldukları bölümlere göre, öğrencilerin Alevilikle ilgili sorularını yeterli derecede yanıtlayabilme durumu arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Araştırmaya katılanların mezun oldukları bölümlere göre, Alevilikle ilgili eğitim alma durumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

III. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Türkiye’de demokratikleşme adımlarının etkin bir şekilde ortaya konulmaya çalışıldığı bir dönemde din özgürlüğü kapsamında Alevi toplumunun inanç ve kanaatleriyle ilgili ihtiyaç ve beklentilerine uygun çözümlerin üretilmesi bu adımların kalıcılığının sağlanması açısından önemlidir. Bu bağlamda, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinde 12. Sınıfta yer alan Tasavvufi Yorumlar başlığı altında Alevi inanç ve öğretilerine yer verilmektedir. Ancak bu konulardaki kazanımların sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilebilmesi, her

seyden önce DKAB öğretmenlerinin bu konudaki yeterliklerine bağlıdır. Bunun yanında Alevi toplumunda kısmi de olsa var olan bazı ön kabullerin ortadan kaldırılabilmesi yine DKAB öğretmenlerinin bu alandaki yeterlilik durumlarıyla yakından ilgili görünmektedir. İşte bu araştırmanın amacı, DKAB öğretmenlerinin Alevilik hakkındaki yeterlilik durumlarını tespit etmek ve ihtiyaca göre gerekli önerilerde bulunmaktır.

IV. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

A. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 1 Mart-30 Nisan 2016 tarihleri arasında Amasya, Çorum ve Tokat il, ilçe, kasaba ve köylerinde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (DKAB) öğretmeni olarak görev yapan toplam 839 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada bu illerin seçilmesinin temel nedeni, Alevi vatandaşların yoğun olarak yaşadığı bölgeler olmasından kaynaklanmaktadır. Öğretmenlerin illere göre dağılımı Amasya (201), Çorum (238) ve Tokat (400) şeklinde sıralanmaktadır.² Araştırma evrenini temsilen, Amasya, Çorum ve Tokat'ın il, ilçe, kasaba ve köylerinde görev yapmakta olan 145 öğretmen örneklem olarak seçilmiştir. Örneklem seçilirken öğretmenlerin Alevi yerleşim yerlerinde (mahalle, belde vb.) görev yapanlardan tercih edilmesine özen gösterilmiştir. Örneklemen illere göre dağılımı ise; Amasya: 40, Çorum: 40 ve Tokat: 65 şeklinde sıralanmaktadır.

B. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket uygulaması yapılmıştır. Hazırlanan anket soruları önce 30 kişilik bir örneklem grubuna uygulanmış ve uygulama sonunda ankette görülen eksiklikler giderilmiştir. Bu düzeltmeler yapıldıktan sonra Amasya, Çorum ve Tokat illerinde Alevi yerleşim yerlerinde görev yapmakta olan 166 DKAB öğretmeni üzerinde uygulanma yapılmıştır. Uygulamalar bizzat araştırmacı tarafından takip edilmiş ve deneklerin kendilerini rahat hissetmeleri ve görüşlerini nesnel ölçütlere göre beyan etmeleri için gerekli uyarılar yapılarak gizliliğe yönelik kaygılar giderilmiştir. Daha sonra, uygulanan anketler kontrol edilmiş ve eksik veya yanlış olarak doldurulan 21 anket değerlendirme dışında bırakılmış, doğru olarak doldurulmuş olan 145 anket değerlendirmeye alınmıştır.

² İllere göre öğretmen sayıları, 1 Mart 2016 tarihinde araştırmanın yapıldığı il milli eğitim müdürlüklerinden temin edilmiştir.

C. Verilerin Toplanması ve Analizi

Anketlerden elde edilen veriler tasnif edildikten sonra SPSS istatistik programında işlenmiştir. İlk olarak Araştırmaya katılan öğretmenlere ilişkin bazı kişisel bilgilerin frekans dağılımlarına bakılmış, ardından bazı bağımsız değişkenlerle bağımlı değişken arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla karşılaştırma tablolarına yer verilmiştir.

Tabloların yorumlanmasında, frekans dağılımlarına bakılmış, bunun yanında değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığına bakmak için X^2 (Ki Kare) tekniği kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkinin önem kontrolü için ise, asgari 0,05 manidarlık düzeyi kabul edilmiştir.

V. BULGULAR VE YORUM

A. Ankete Katılanlarla İlgili Bazı Bilgiler

1. Ankete Katılanların Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımı

Tablo 1: Ankete Katılanların Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımları

Mesleki Kıdem	N	%
1-3 yıl	21	14,5
4-5 yıl	23	15,9
6-10 yıl	32	22,1
11-15 yıl	27	18,6
16-20 yıl	21	14,5
21 yıl ve daha fazla	21	14,5
Toplam	145	100,0

Tabloya göre, ankete katılanların % 14,5'ini 1-3 yıl arası görev yapan öğretmenler oluştururken, 4-5 yıl arası görev yapanların oranı % 15,9, 6-10 yıl arası görev yapanların oranı % 22,1, 11-15 yıl arası mesleki kıdeme sahip olanların oranı % 18,6, 16-20 yıl arası kıdeme sahip olanların oranı % 14,5 ve 21 yıl ve daha fazla mesleki kıdeme sahip olanların oranı da % 14,5 olarak görülmüştür. Bu sonuçlara göre, ankete katılan öğretmenlerin mesleki kıdemlerinin DKAB öğretmenlerinin Alevilikle ilgili yeterlilik algılarını değerlendirebilecek birikime sahip olduğu anlaşılmaktadır.

2. Ankete Katılanların Görev Yaptığı Yere Göre Dağılımı

Tablo 2: Ankete Katılanların Görev Yaptıkları Yere Göre Dağılımları

Görev Yaptığı Yer	N	%
İl merkezi	62	42,8
İlçe merkezi	70	48,3
Belde veya Köy	13	9,0
Toplam	145	100,0

Tabloya göre, ankete katılanların % 42,8'i il merkezinde görev yaparken, % 48,3'ü ilçe merkezinde ve % 9'u da belde veya köyde görev yapmaktadır.

3. Ankete Katılanların Mezun Olduğu Bölüme Göre Dağılımı

Tablo 3: Ankete Katılanların Mezun Oldukları Bölüme Göre Dağılımları

Mezun Olduğu Bölüm	N	%
İlahiyat	100	69,0
DKAB	45	31,0
Toplam	145	100,0

Tablo 3'te ankete katılanların mezun oldukları bölümlere göre dağılımlarına yer verilmiştir. Buna göre, katılımcıların % 69 gibi büyük bir oranı İlahiyat bölümünden mezun iken, % 31'i DKAB bölümü mezunudur. DKAB bölümü mezunlarının sayısının ilahiyat bölümü mezunlarına göre daha az olmasından dolayı oran bu şekilde gerçekleşmektedir. Zira yapılan diğer çalışmalarda da benzer şekilde DKAB bölümü mezunlarının oranının ilahiyat bölümü mezunlarına göre daha az olduğu görülmektedir. (Akyürek, 2012: 15)

4. Ankete Katılanların Bulunduğu Yerdeki Görev Süresine Göre Dağılımı

Tablo 4: Ankete Katılanların Bulunduğu Yerdeki Görev Süresine Göre Dağılımları

Bulunduğu Yerdeki Görev Süresi	N	%
1-3 yıl	75	51,7
4-6 yıl	42	29,0
7-9 yıl	13	9,0
10 yıl ve daha fazla	15	10,3
Toplam	145	100,0

Tablo 4'te ankete katılanların görev yaptıkları yerde geçirdikleri sürelerle göre dağılımlarına yer verilmiştir. Buna göre, katılımcıların % 51,7'si

buldukları yerde 1-3 yıl arası görev yaptığını ifade ederken, % 29'u 4-6 yıl, % 9'u 7-9 yıl ve % 10,3'ü de 10 yıl ve daha fazla görev yaptığını belirtmiştir.

B. Ankete Katılanların Mezun Oldukları Bölüme Göre Alevilikle İlgili Yeterlilik Algıları

1. Ankete Katılanların Alevilik İnanç ve Kültürü Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumlarına Göre Dağılımı

Tablo 5: Ankete Katılanların Alevilik İnanç ve Kültürü Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumlarına Göre Dağılımları

Mezun Olduğu Bölüm	N %	Alevilik inanç ve kültürü hakkında bilginiz var mı?		Toplam
		Evet	Kısmen veya Hayır	
İlahiyat	N %	58 58,0	42 42,0	100 100,0
DKAB	N %	15 33,3	30 66,7	45 100,0
Toplam	N %	73 50,3	72 49,7	145 100,0

$X^2= 7,553$

SD= 1

$p= 0,006$

$p < 0,05$ Önemli

Araştırmada, ankete katılanlarında yeterlilik durumlarını tespit edebilmek için “Alevilik inanç ve kültürü hakkında bilginiz var mı?” şeklinde sorulan soruya, katılımcıların % 50,3’ü “evet”, % 49,7’si ise, “Kısmen veya Hayır” cevabını vermiştir. Mezun olunan bölüm ile Alevilik inanç ve kültürü hakkında bilgi sahibi olma durumu arasındaki farkın önemli olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan Ki-Kare analizi sonucunda, 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Mezun olunan bölümler açısından tabloya bakıldığında, İlahiyat bölümü mezunlarının % 58’i bu soruya “evet” cevabını verirken, DKAB bölümü mezunlarında bu oran % 33,3 olarak tespit edilmiştir. İlgili soruya “kısmen veya hayır” cevabını verenlerin oranı ilahiyat bölümü mezunlarında % 42 iken, DKAB mezunlarında % 66,7’dir. Bu sonuca göre, İlahiyat bölümü mezunları DKAB mezunlarına göre, Aleviliğin inanç ve kültürü hakkında daha fazla bilgi düzeyine sahip görünmektedir.

İlahiyat bölümü mezunlarının DKAB mezunlarına göre Alevilik hakkında daha fazla bilgiye sahip olması, bazı faktörler açısından değerlendirilmeye muhtaçtır. Bunlardan birincisi, öncelikle program yapılarının ve amaçlarının farklı olmasıdır. Nitekim Türkiye’nin köklü üniversitelerinin ilahiyat

fakültelerinin İlahiyat ve DKAB bölümlerinin programları incelendiğinde aradaki farklılaşmanın kodları kısmen çözülmektedir. Buna göre örneğin Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinin mevcut 2015 tarihli programı incelendiğinde, İlahiyat programında, Alevilikle ilgili zorunlu bir ders bulunmamasıyla birlikte, 6. Dönemden itibaren yer alan seçmeli dersler arasında “Alevilik-Bektaşilik” adlı bir ders bulunmaktadır. Bunun dışında programda 8. Dönemde Mezhepler Tarihi dersi yer almaktadır. (Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Lisans Programı, 2016) DKAB programına bakıldığında ise, 6. Dönemde Mezhepler Tarihi dersi yer alırken, seçmeli dersler arasında Alevilikle ilgili bir ders bulunmamaktadır. (Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Lisans Programı, 2016) Buna karşılık diğer bazı üniversitelerin (Kırş. Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Lisans Programı, 2016; Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Lisans Programı, 2016; Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Lisans Programı, 2016) programlarına bakıldığında, hem ilahiyat bölümünde hem de DKAB bölümünde Mezhepler Tarihi dersinin yanında seçmeli olarak okutulan Alevilik-Bektaşilik dersleri yer almaktadır.

Fakültelerin neredeyse hepsinin program çıktılarında, DKAB program çıktıları içerisinde, “Dinler ve dini akımlar hakkında bilgi sahibi olur” şeklinde ifadeler yer almakla birlikte, araştırma sonuçlarından hareketle, uygulamada bunun yeterli karşılığının bulunmadığı anlaşılmaktadır. Esasında hem ilahiyat bölümü hem de DKAB bölümü öğrencileri bu anlamda birbirine yakın dersler almaktadırlar. O halde burada konunun farklı bir boyutu olarak, derslere gösterilen ilgi üzerinde durulabilir. DKAB öğrencileri lisans eğitimleri boyunca alan derslerini ilahiyat programına göre daha az görüyor olmaları genel bir alan bilgisi eksikliğini gündeme getirmektedir. Kanaatimizce bunun etkisi ile kendilerini daha yetersiz algılamış olabilirler.

2. Ankete Katılanların Alevilik Hakkındaki Bilgilerinin Düzeyine Göre Dağılımı

Tablo 6: Ankete Katılanların Alevilik Hakkındaki Bilgilerinin Düzeyine Göre Dağılımları

Mezun Olduğu Bölüm	N/%	Alevilikle ilgili bilgileriniz hangisine uygundur?			Toplam
		Bazı temel kavramları bilirim	Aleviliğin inanç ve ibadet esaslarını genel olarak bilirim	Aleviliğin inanç ibadet ve değerlerini ayrıntılı olarak bilirim	
İlahiyat	N %	36 36,0	50 50,0	14 14,0	100 100,0
DKAB	N %	27 60,0	12 26,7	6 13,3	45 100,0
Toplam	N %	63 43,4	62 42,8	20 13,8	145 100,0

$X^2= 8,076$

SD= 2

$p= 0,018$

$p< 0,05$ Önemli

Araştırma bulgularından elde edilen sonuca göre, ankete katılanların % 43,4'ü Alevilik hakkında sadece kavramsal düzeyde bir bilgiye sahip iken, % 42,8'i genel bir bilgi sahibi olduğunu ve % 13,8 gibi az bir kısmı da Alevilik hakkında detaylı bilgiye sahip olduğunu ifade etmiştir. Mezun olunan bölüm ile Alevilikle ilgili bilgi düzeyi arasındaki farkın önemli olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan Ki-Kare analizi sonucunda, 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Aleviliği temel kavramlar düzeyinde bilme oranı DKAB mezunlarında % 60 iken, ilahiyat bölümü mezunlarında % 36'dır. Aleviliğin inanç ve ibadet esaslarını genel olarak bilme durumu İlahiyat bölümü mezunlarında % 50 olarak gerçekleşirken, bu oran DKAB mezunlarında % 26,7'dir. "Aleviliğin inanç, ibadet ve değerlerini ayrıntılı olarak bilirim" diyenlerin oranında anlamlı bir farklılık görünmemektedir. Bu sonuca göre, İlahiyat bölümü mezunları, DKAB bölümü mezunlarına göre Alevilik hakkında daha fazla bilgiye sahip görünmektedir. Burada DKAB bölümü ile ilahiyat bölüm dersleri karşılaştırıldığında, seçmeli dersler arasında fakülteler arasında bazı farklar olmakla birlikte, konumuzla ilgili olarak ilahiyat ve DKAB bölümü derslerinin birbirine yakın kredi/saat olduğu görülmektedir. O halde buradaki farkın doğrudan alınan derslerden ziyade bölümün getirdiği ilgi ve alaka ve/veya psikolojik bir algı olduğu düşünülebilir.

3. Ankete Katılanların Alevilikle İlgili Bilgilerinin Kaynağına Göre Dağılımı

Tablo 7: Ankete Katılanların Alevilikle İlgili Bilgilerinin Kaynağına Göre Dağılımları

Mezun Olduğu Bölüm	N/%	Alevilikle ilgili bilgilerinizi daha çok nereden aldınız			Toplam
		İmam-Hatip Lisesi	İlahiyat Fakültesi	Görev yaptığım yerdeki Alevi dedeleri ve diğer kaynaklar	
İlahiyat	N %	10 10,0	57 57,0	33 33,0	100 100,0
DKAB	N %	4 8,9	29 64,4	12 26,7	45 100,0
Toplam	N %	14 9,7	86 59,3	45 31,0	145 100,0

$X^2= 0,731$

SD= 2

$p= 0,694$

$p> 0,05$ Önemsiz

Tablo 7’de araştırmaya katılanların Alevilikle ilgili bilgilerinin kaynağına yer verilmiştir. Buna göre, katılımcıların % 9,7’si bu bilgilerinin kaynağı olarak İmam-Hatip Lisesini gösterirken, % 59,3’ü İlahiyat Fakültesini ve % 31’i de görev yaptıkları yerdeki Alevi dedelerini ve Alevilikle ilgili kaynaklardan yaptıkları okumaları göstermektedir. Mezun olunan bölüm ile Alevilikle ilgili bilgi edinme kaynakları arasındaki farkın önemli olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan Ki-Kare analizi sonucunda, 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

4. Ankete Katılanların Alevilikle İlgili Gelişmeleri Takip Etme Durumlarına Göre Dağılımı

Tablo 8: Ankete Katılanların Alevilikle İlgili Gelişmeleri Takip Etme Durumlarına Göre Dağılımları

Mezun Olduğu Bölüm	N/%	Alevilikle ilgili güncel gelişmeleri takip eder misiniz?			Toplam
		Her zaman	Ara sıra	Hiç	
İlahiyat	N %	30 30,0	64 64,0	6 6,0	100 100,0
DKAB	N %	6 13,3	37 82,2	2 4,4	45 100,0
Toplam	N %	36 24,8	101 69,7	8 5,5	145 100,0

$X^2= 5,088$

SD= 2

$p= 0,079$

$p> 0,05$ Önemsiz

Tablo 8’de araştırmaya katılanların Alevilikle ilgili güncel gelişmeleri takip etme durumlarına yer verilmektedir. Buna göre, katılımcıların % 24,8’i Alevilikle ilgili güncel gelişmeleri “her zaman” takip ettiklerini söylerken, % 69,7’si “ara sıra” ve % 5,5’i de “hiç” takip etmediklerini belirtmişlerdir. Mezun olunan bölüm ile Alevilikle ilgili güncel gelişmeleri takip etme durumu arasındaki farkın önemli olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan Ki-Kare analizi sonucunda, 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Alevilik konusu, Türkiye’de özellikle son yıllarda insan hakları ve temel özgürlüklerle ilgili olarak en çok tartışılan konular içinde yer almaktadır. (Başdemir, 2011: 59-72; Turan, 77-109; Zengin, 2013: 63-87) Hatta AB İlerleme raporlarında düzenli olarak yer verilen temel tartışma konularından birisidir. (Turan, 2013: 274-276) Bu bağlamda meselenin tartışma boyutları içinde öne çıkan husus ise, dersin zorunluluğun yanı sıra içeriğidir. Böylesine önemli bir konuda DKAB öğretmenlerinin güncel gelişmeleri çoğunlukla takip etmiyor olması, gerek medya gerekse yazılı literatür üzerinden tartışılan meselenin detaylarına vakıf olunmadığı şeklinde yorumlanabilirken DKAB öğretmenlerinin okuma alışkanlıkları konusunu da gündeme getirmektedir. Bu anlamda alanla ilgili okumaların yeterli seviyede gerçekleşmemesi, yeterlilik algısına olumsuz etki ettiği düşünülmektedir. Zira Koç, DKAB öğretmenlerinin yeterlikleri üzerine yaptığı çalışmasında, araştırmaya katılan öğretmenlerin % 40,5’inin ayda bir kitaptan daha az okuduğunu, % 49,4’ünün ise ayda 1-2 kitap okuduğunu, dolayısıyla bunun öğretmenlik mesleği açısından düşünüldüğünde yeterli olmadığını ifade etmektedir. (Koç, 2010: 123) Zengin de benzer şekilde, DKAB öğretmenlerinin mesleki açıdan kendilerini geliştirmek için sürekli çaba gösterme konusundaki puan ortalamalarının (\bar{x} = 3,29, oldukça yeterli) oldukça yüksek olmasına karşın, mesleki gelişime katkı sağlayacak kitap okuma vb. etkinliklere katılma puan ortalamasının (\bar{x} = 3,15, yeterli) daha düşük seyrettiği görülmüştür. Zengin, 2013: 13) Koç ve Zengin’in çalışmalarında ulaştıkları sonuçlar, araştırmamızda ulaştığımız verileri destekler mahiyettedir.

5. Ankete Katılanların DKAB Dersinde Aleviliğe Yer Verilmesi Hakkındaki Düşüncelerine Göre Dağılımı

Tablo 9: Ankete Katılanların DKAB Dersinde Aleviliğe Yer Verilmesi Hakkındaki Düşüncelerine Göre Dağılımları

Mezun Olduğu Bölüm	N/%	DKAB Dersinde Aleviliğe yer verilmesi hakkındaki düşünceniz nedir?			Toplam
		Detaylı olarak yer verilmelidir	Ana hatlarıyla yer verilmelidir	Yer verilmemelidir	
İlahiyat	N %	31 31,0	62 62,0	7 7,0	100 100,0
DKAB	N %	15 33,3	25 55,6	5 11,1	45 100,0
Toplam	N %	46 31,7	87 60,0	12 8,3	145 100,0

$X^2 = 0,902$

SD= 2

$p = 0,637$

$p > 0,05$ Önemsiz

Ankete katılanların, DKAB dersinde Aleviliğe yer verilmesi hakkındaki düşüncelerine başvurulduğu soruya, katılanların % 31,7'si “detaylı olarak yer verilmelidir” derken, % 60'ı “ana hatlarıyla yer verilmelidir” demekte ve % 8,3'ü de “yer verilmemelidir” şeklinde görüş beyan etmektedir. Mezun olunan bölüm ile Alevilik hakkında bilgi edinme kaynakları arasındaki farkın önemli olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan Ki-Kare analizi sonucunda, 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerinin % 91,7 gibi büyük bir oranının, DKAB dersinde Aleviliğe yer verilmesi gerektiğini düşünmesi, konu hakkındaki farkındalığı gösterirken, bu dersi verecek öğretmenlerin yeterliliği konusunun daha da ciddi bir şekilde ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır.

6. Ankete Katılanların DKAB Dersinde Aleviliği Anlatırken Zorluk Yaşama Durumlarına Göre Dağılımı

Tablo 5: Katılanların DKAB Dersinde Aleviliği Anlatırken Zorluk Yaşama Durumlarına Göre Dağılımları

Mezun Olduğu Bölüm	N/%	DKAB dersinde Aleviliği anlatırken, konuya yetkinlik açısından zorlanıyor musunuz?			Toplam
		Evet	Kısmen	Hayır	
İlahiyat	N %	5 5,0	60 60,0	35 35,0	100 100,0
DKAB	N %	4 8,9	35 77,8	6 13,3	45 100,0
Toplam	N %	9 6,2	95 65,5	41 28,3	145 100,0

$X^2= 7,406$

SD= 2

$p= 0,025$

$p< 0,05$ Önemli

Tablo 10'da araştırmaya katılanların DKAB derslerinde Alevilik konusunu anlatırken konuya yetkinlik bakımından zorlanıp zorlanmadıkları sorulmuştur. Verilen cevaplara bakıldığında, öğretmenlerin % 6,2'si "evet" cevabını verirken, % 65,5'i "kısmen" ve % 28,3'ü de "hayır" cevabını vermiştir. Mezun olunan bölüm ile ders anlatırken konuya yetkinlik açısından zorlanma durumları arasındaki farkın önemli olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan Ki-Kare analizi sonucunda, 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Buna göre, "evet" diyenlerin oranı DKAB mezunlarında % 8,9 iken, bu oran ilahiyat bölümü mezunlarında % 5 olarak gerçekleşmektedir. Aynı şekilde "kısmen" zorlandığını belirtenlerin oranı DKAB mezunlarında % 77,8 iken, ilahiyat mezunlarının % 60'ı ara sıra zorlandığını belirtmiştir. Alevilik konusunu anlatırken yetkinlik açısından zorlanma durumuna "hayır" cevabını verenlerin oranı, DKAB mezunlarında 13,3 olarak kendini gösterirken, ilahiyat bölümü mezunlarında bu oran % 35'tir. Bu sonuçlara göre, DKAB mezunları derslerde Alevilik konusunu anlatırken, ilahiyat mezunlarına göre daha fazla zorlanmaktadır. Ortaya çıkan sonuçlardan hareketle, ilahiyat bölümü mezunlarının DKAB bölümü mezunlarına göre, mesleki alan bilgisi derslerini daha yoğun olarak almaları, kanaatimizce onlarda özgüven oluşumunu desteklemekte ve kendini daha yetkin hissetmesine neden olmaktadır. Ayrıca Alevilikle ilgili tartışmaları DKAB mezunlarına göre daha fazla takip ediyor olmaları, bize mesleki aidiyet konusundaki farklılıkları düşündürmektedir. Özellikle farklı ortaöğretim kurumlarından mezun

olanların DKAB öğretmenliğini tercih edebiliyor olmalarının yanında ilahiyat bölümüne gelenlerin çok büyük bir kısmının imam-hatip lisesi mezunu olması mesleki yeterlilik bakımından bir ön hazırlık anlamı taşıırken, diğer taraftan mesleki aidiyet konusunu da gündeme getirebilir. Zira Koç'un yaptığı araştırmada DKAB öğretmenliğini seçenlerin % 50'si meslek sevgisini ifade ederken, kalan % 50'lik kısım kendi isteği dışında başka faktörlerin etkisiyle bu mesleği seçtiğini ifade etmiştir. (Koç, 2010: 119) Ayrıca Işıkdogan'ın DKAB bölümü mezunu öğretmenlerin yeterli durumları üzerine yaptığı çalışmada DKAB bölümü mezunu öğretmenlerin özel alan yeterlikleri konusunda en az düzeyde sahip olunan üç yeterlik maddesi, "İslam dini dışındaki dinlerin öğretimine yeterli zaman ayırma ($\square=3,85$)", "Kur'an'ın mealinden okunması alışkanlığının kazandırılması ($\square=3,85$)", "Okul çevresinde yaşayan farklı inanç ve inanışları sınıf ortamına taşıma ($\square=3,35$, orta)" olarak tespit edilmiştir. Özellikle okul çevresinde yaşayan farklı inanışların sınıf ortamına taşınması noktasında sahip olunan yeterlik durumunun "orta" olarak çıkması, çalışmamızda ortaya çıkan bulguları destekler mahiyettedir. (Işıkdogan, 2006: 185)

8. Ankete Katılanların DKAB Dersinde Aleviliğin İnanç, İbadet ve Ahlak Esaslarını Açıklayabilme Durumlarına Göre Dağılımı

Tablo 6: Ankete Katılanların DKAB Dersinde Aleviliğin İnanç Esaslarını Açıklayabilme Durumlarına Göre Dağılımları

Mezun Olduğu Bölüm	N/%	DKAB dersinde Aleviliğin inanç esaslarını yeterli derecede açıklayabildiğinizi düşünüyor musunuz?			Toplam
		Evet	Kısmen	Hayır	
İlahiyat	N %	29 29,0	58 58,0	13 13,0	100 100,0
DKAB	N %	7 15,6	23 51,1	15 33,3	45 100,0
Toplam	N %	36 24,8	81 55,9	28 19,3	145 100,0

$X^2= 9,168$

SD= 2

$p= 0,010$

$p< 0,05$ Önemli

Ankete katılanlara DKAB derslerinde Aleviliğin inanç esaslarını ne derecede açıklayabildiği sorulmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplara bakıldığında, % 24,8'i yeterli derecede açıklayabildiğini ifade ederken, % 51,1'i kısmen

açıklayabildiğini ve % 19,3'ü de yeterli derecede açıklayamadığını ifade etmiştir. Mezun olunan bölüm ile Aleviliğin İnanç esaslarını yeterli derecede açıklayabilme durumu arasındaki farkın önemli olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan Ki-Kare analizi sonucunda, 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Buna göre, ilahiyat bölümü mezunlarının % 29'u kendini yeterli görürken, bu oran DKAB bölümü mezunlarında % 15,6'dır. Kendini yeterli görmeyenlerin oranı İlahiyat bölümü mezunlarında % 13 olarak tespit edilirken, DKAB bölümü mezunlarında % 33,3'tür. Bu verilere göre, ilahiyat bölümü mezunlarının DKAB bölümünden mezun olanlara göre kendilerini daha yeterli gördükleri anlaşılmaktadır. Ancak genel olarak kendini yeterli görme oranı her iki grupta da "kısmen" seçeneğinde yığılma göstermiştir.

Tablo 7: Ankete Katılanların DKAB Dersinde Aleviliğin İbadet Esaslarını Açıklayabilme Durumlarına Göre Dağılımları

Mezun Olduğu Bölüm	N/%	DKAB dersinde Aleviliğin ibadet esaslarını yeterli derecede açıklayabildiğinizi düşünüyor musunuz?			Toplam
		Evet	Kısmen	Hayır	
İlahiyat	N %	27 27,0	60 60,0	13 13,0	100 100,0
DKAB	N %	6 13,3	25 55,6	14 31,1	45 100,0
Toplam	N %	33 22,8	85 58,6	27 18,6	145 100,0

$X^2= 8,118$

SD= 2

$p= 0,017$

$p< 0,05$ Önemli

Tabloya göre, araştırmaya katılan öğretmenlerin Aleviliğin ibadet esaslarını yeterli derecede açıklayabilme durumuna bakıldığında, % 22,8'i "evet" cevabını verirken, % 58,6'sı "kısmen" ve % 18,6'sı da "hayır" cevabını vermiştir. Mezun olunan bölüm ile Aleviliğin ibadet esaslarını yeterli derecede açıklayabilme durumu arasındaki farkın önemli olup olmadığına bakmak için yapılan Ki-Kare analizi sonucunda, 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna göre, ilahiyat bölümü mezunları arasında "evet" diyenlerin oranı % 27 iken, DKAB mezunlarında % 13,3'tür. Sorulan soruya "hayır" cevabını verme oranı ilahiyat mezunları arasında % 13 iken, DKAB mezunlarında bu oran % 31,1 olarak gerçekleşmiştir. Bu

tabloda da “kısmen” diyenlerin oranı her iki bölüm mezunlarında da birbirine yakın çıkmıştır.

Tablo 8: Ankete Katılanların DKAB Dersinde Aleviliğin Ahlak Esaslarını Açıklayabilme Durumlarına Göre Dağılımları

Mezun Olduğu Bölüm	N/%	DKAB dersinde Aleviliğin ahlak esaslarını yeterli derecede açıklayabildiğinizi düşünüyor musunuz?			Toplam
		Evet	Kısmen	Hayır	
İlahiyat	N %	25 25,0	63 63,0	12 12,0	100 100,0
DKAB	N %	6 13,3	22 48,9	17 37,8	45 100,0
Toplam	N %	31 21,4	85 58,6	29 20,0	145 100,0

$X^2= 13,341$

SD= 2

$p= 0,001$

$p< 0,05$ Önemli

Tablo 13'te ankete katılanların DKAB dersinde Aleviliğin ahlak esaslarını açıklayabilme durumlarına bakılmıştır. Buna göre katılımcıların % 21,4'ü kendini bu konuda “yeterli” görürken, % 58,6'sı “kısmen yeterli” ve % 20'si ise “yetersiz” görmektedir. Mezun olunan bölüm ile Aleviliğin ahlak esaslarını yeterli derecede açıklayabilme durumu arasındaki farkın önemli olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan Ki-Kare analizi sonucunda, 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Buna göre, ilahiyat bölümü mezunlarının % 25'i kendini “yeterli” görürken bu oran DKAB mezunlarında % 13,3'tür. Kendini yetersiz görme oranı ilahiyat bölümü mezunları arasında % 12 iken, DKAB mezunlarında % 37,8'dir. Bu oranlar açısından bir değerlendirme yapıldığında, DKAB mezunlarında kendini yetersiz görenlerin oranı ilahiyat mezunlarına göre üç kattan daha fazladır.

DKAB derslerinde Aleviliğin inanç, ibadet ve ahlak esaslarını yeterli derecede anlatabilme konusunda ilahiyat bölümü mezunlarının DKAB mezunlarına göre kendilerini daha yeterli gördükleri tespit edilmiştir. Yukarıda da ifade edildiği üzere, lisans düzeyinde mezhepler tarihi ve seçmeli Alevilik dersleri alma konusunda belirgin bir farklılık olmamakla birlikte genel mesleki ders konusundaki farklılığında kendini yeterli hissetme noktasında bir farklılaşma sağladığı düşünülmektedir. Bu noktada DKAB öğretmenlerinin mesleki doyum ve motivasyonlarıyla ilgili yapılan farklı araştırmalara

bakıldığında, DKAB öğretmenlerinin mesleki doyum durumlarının genel olarak yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. (Çınar, 2015: 235-282)

9. Ankete Katılanların DKAB Dersinde Öğrencilerin Alevilikle İlgili Sorularına Cevap Verebilme Durumlarına Göre Dağılımı

Tablo 9: Ankete Katılanların DKAB Dersinde Öğrencilerin Alevilikle İlgili Sorularına Cevap Verebilme Durumlarına Göre Dağılımları

Mezun Olduğu Bölüm	N/%	DKAB dersinde öğrencilerin Alevilikle ilgili sorularına yeterli derecede cevap verebildiğinizi düşünüyor musunuz?			Toplam
		Evet	Kısmen	Hayır	
İlahiyat	N %	34 34,0	61 61,0	5 5,0	100 100,0
DKAB	N %	9 20,0	28 62,2	8 17,8	45 100,0
Toplam	N %	43 29,7	89 61,4	13 9,0	145 100,0

$X^2= 7,710$

SD= 2

$p= 0,021$

$p< 0,05$ Önemli

Tabloya göre, “DKAB dersinde öğrencilerin Alevilikle ilgili sorularına yeterli derecede cevap verebiliyor musunuz?” şeklindeki soruya katılımcıların % 29,7’si “evet” cevabını verirken, % 61,4’ü “kısmen” ve % 9’u da “hayır” cevabını vermiştir. Mezun olunan bölüm ile Alevilikle ilgili sorulara yeterli derecede cevap verebilme durumu arasındaki farkın önemli olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan Ki-Kare analizi sonucunda, 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Buna göre, ilahiyat mezunlarında “evet” diyenlerin oranı % 34, DKAB mezunlarında % 20’dir. Yeterli derecede cevap veremediğini ifade edenlerin oranı ilahiyat mezunlarında % 5 iken, DKAB mezunlarında % 17,8 olarak ifade edilmiştir. Bu sonuca göre, öğrencilerin Alevilikle ilgili sorularına yeterli derecede cevap verebilme bakımından ilahiyat bölümü mezunları DKAB bölümü mezunlarına göre daha yeterlidir.

10. Ankete Katılanların Programda Seçmeli Bir Alevilik Dersini Anlatabilme Durumlarına Göre Dağılımı

Tablo 10: Ankete Katılanların Programda Seçmeli Bir Alevilik Dersini Anlatabilme Durumlarına Göre Dağılımları

Mezun Olduğu Bölüm	N/%	Programa seçmeli bir Alevilik dersi konulsa, bu dersi yeterli şekilde anlatabileceğinizi düşünüyor musunuz?	Toplam

		Evet	Kısmen	Hayır	
İlahiyat	N %	37 37,0	48 48,0	15 15,0	100 100,0
DKAB	N %	13 28,9	17 37,8	15 33,3	45 100,0
Toplam	N %	50 34,5	65 44,8	30 20,7	145 100,0

X²= 5,551

SD= 2

p= 0,062

p> 0,05 Önemli

Tabloya göre, araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerine, “programa seçmeli bir Alevilik dersi konulsa bu dersi yeterli derecede anlatabileceğinizi düşünüyor musunuz?” şeklinde soru sorulmuştur. Soruya verilen cevaplara bakıldığında, katılımcıların % 34,5’i “evet”, % 44,8’i “kısmen” ve % 20,7’si de “hayır” cevabını vermiştir. Mezun olunan bölüm ile seçmeli bir Alevilik dersini yeterli şekilde anlatabilme durumu arasındaki farkın önemli olup olmadığına bakmak amacıyla yapılan Ki-Kare analizi sonucunda, 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

11. Ankete Katılanların Alevilikle İlgili Eğitim Alma Durumlarına Göre Dağılımı

Tablo 16: Ankete Katılanların Alevilikle İlgili Eğitim Alma Durumlarına Göre Dağılımları

Mezun Olduğu Bölüm	N/%	Görev süreniz içinde Alevilikle ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı?		Toplam
		Evet	Hayır	
İlahiyat	N %	23 23,0	77 77,0	100 100,0
DKAB	N %	4 8,9	41 91,1	45 100,0
Toplam	N %	27 18,6	118 81,4	145 100,0

X²= 4,078

SD= 1

p= 0,043

p< 0,05 Önemli

Eğitimde öğretmenlerin kendini geliştirmesi ve yeni gelişmelere karşı adaptasyon sağlaması önemlidir. Bunu sağlayan en önemli hususlardan birisi de şüphesiz hizmetiçi eğitim faaliyetleridir. (Oktay, 2011: 9) Özellikle öğretmenlik mesleğinde bilginin hızlı değişiminin yanında yaşanan toplumsal ve kültürel değişim ve dönüşümler de öğretmenlerin kendilerini sürekli olarak geliştirmesini gerekli kılmaktadır.

Tabloya göre, ankete katılanların % 18,6'sı görev yaptığı süre içinde Alevilikle ilgili en az bir defa eğitim aldığını ifade etmiştir. Katılımcıların % 81,4'ü ise Alevilik konusunda herhangi bir eğitim almadığını ifade etmiştir. Mezun olunan bölüm ile Alevilikle ilgili eğitim alma durumu arasındaki farkın önemli olup olmadığına bakmak amacıyla yapılan Ki-Kare analizi sonucunda, 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Buna göre, herhangi bir eğitime katılma oranı ilahiyat bölümü mezunlarında % 23 iken, DKAB bölümü mezunlarında bu oran % 8,9'dur. Doğal olarak bu farklılık, Alevilik konusundaki yeterlikleri noktasında ilahiyat bölümü mezunlarının DKAB mezunlarına göre kendilerini daha yeterli algılamalarına neden olabilir.

Alevilikle ilgili bir hizmet içi eğitim faaliyetine katılma oranı, genel hizmet içi eğitim faaliyetine katılma durumları ile paralel seyretmektedir. Zengin, yaptığı araştırmada DKAB öğretmenlerinin % 58,8'inin hizmet içi eğitime katıldığını, bunlardan 3 veya daha fazla hizmet içi eğitim programına katılanların oranının ise, sadece % 32,5 olduğunu tespit etmiştir. (Zengin, 2013: 11-12) Benzer şekilde Şimşek de Erzurum'da DKAB öğretmen yeterlikleri üzerine yaptığı çalışmasında, araştırmaya katılan öğretmenlerin % 32,3'ünün hiç katılmadığını ve % 23,4'ünün ise sadece bir kere katıldığını tespit etmiştir. (Şimşek, 2006: 86) Genel olarak DKAB öğretmenlerinin bir hizmet içi eğitim programına katılım oranının bu şekilde olduğu göz önünde bulundurulursa Alevilik konusunda özel bir eğitime katılım oranının daha düşük olması olağan bir durum olarak görülmektedir.

"Alevilikle ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı? Sorusuna cevabınız eğer "evet" ise aldığınız eğitimin türü nedir?" şeklinde sorulan soruya çok büyük bir kısmı "hizmetiçi eğitim" "seminer" gibi cevaplar vermişlerdir. Yaptığımız yüz yüze görüşmelerde de öğretmenler, zaman zaman milli eğitim tarafından veya diyanet işleri başkanlığı tarafından düzenlenen eğitim programlarına resmi veya gayri resmi olarak katıldıklarını ve buralarda Alevilikle ilgili verilen seminerlerden bilgi edindiklerini ifade etmişlerdir. Bu tür eğitim seminerleri ilgili konuda bir farkındalık oluştursa da bilgi birikimine katkı sağladığı yönünde bir bulguya ulaşıldığını söylemek zordur.

İlahiyat bölümü mezunları ile DKAB mezunları arasındaki farklılığın nedenlerinden birisinin de mesleki kıdemden kaynaklandığı düşünülmektedir. Nitekim DKAB bölümleri ilk mezunlarını 2002 yılında vermiştir. Dolayısıyla ilahiyat bölümü mezunları içinde mesleki kıdem

bakımından daha fazla yıla sahip olanların yer alması doğaldır. Bu da haliyle ilahiyat bölüm mezunlarının Alevilik konusunda herhangi bir eğitim faaliyetine katılma oranını artırmaktadır.

Tablo 17: Ankete Katılanların Alevilikle İlgili Eğitim Almanın Gerekliliği Hakkındaki Düşüncelerine Göre Dağılımları

Mezun Olduğu Bölüm	N/%	Alevilikle ilgili bir eğitim almanın mesleğiniz açısından gerekli olduğunu düşünüyor musunuz?			Toplam
		Evet	Hayır	Fikrim yok	
İlahiyat	N %	51 65,4	17 21,8	10 12,8	78 100,0
DKAB	N %	31 75,6	5 12,2	5 12,2	41 100,0
Toplam	N %	82 68,9	22 18,5	15 12,6	119 100,0

$X^2= 1,756$

$SD= 2$

$p= 0,416$

$p> 0,05$ Önemsiz

Tabloya göre, ankete katılanların % 68,9'u Alevilikle ilgili bir eğitim almanın mesleki açıdan gerekli olduğunu düşünürken, % 18,5'i bu soruya "hayır" cevabını vermiştir. "fikrim yok" diyenlerin oranı ise % 12,6'dır.

Mezun olunan bölüm ile Alevilikle ilgili eğitim almanın mesleki açıdan gerekli olduğunu düşünme durumu arasındaki farkın önemli olup olmadığına bakmak için yapılan Ki-Kare analizi sonucunda, 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Her ne kadar mezun olunan bölüm ile bu eğitimi almanın gerekliği arasında anlamlı bir ilişki çıkmasa da böyle bir eğitimin gerekli olduğunu düşünme oranı DKAB bölümü mezunlarında daha yüksek görünmektedir. Bu durum, onların ihtiyaç hissetme oranının ilahiyat bölümü mezunlarına göre daha fazla olduğu şeklinde yorumlanabilir.

VI. SONUÇ VE ÖNERİLER

A. Sonuç

Türkiye'de Alevilik konusu 2000'li yıllardan itibaren gündemde daha fazla yer bulmaktadır. Siyasal-politik alanın dışında eğitimde, özellikle zorunlu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersleri özelinde tartışılan bir meseledir. 2010 yılında DKAB müfredatında yapılan değişikliklerle birlikte 12. Sınıf DKAB müfredatında yer verilen Alevilik-Bektaşilik konusu müfredatta yer almaya başlamıştır. Bu bağlamda tartışılması gereken önemli bir konu ise, DKAB öğretmenlerinin Alevilik konusundaki yeterlik durumlarıdır. Zira DKAB

öğretmenlerinin Alevilik konusundaki yeterlilik algısını ölçen spesifik bir çalışmanın yokluğu dikkat çekmektedir. DKAB öğretmenlerinin Alevilik algısını ölçmek üzere yapılan bu çalışmada Amasya, Çorum ve Tokat illerinde görev yapmakta olan 145 DKAB öğretmenine uygulanan anketten elde edilen bulgular ışığında şu sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 51,7'si 3 yıl veya daha az bir süredir bulunduğu yerde görev yapmaktadır. Bunun temel nedenlerinden birisi araştırmanın yapıldığı illerdeki bazı bölgelerin zorunlu hizmet bölgesi içinde yer almasından dolayı öğretmen hareketliliğinin fazla olması anlamına gelmektedir. Esasında bu durum DKAB öğretmenleri açısından bakıldığında diğerlerine göre daha fazla olumsuz görünmektedir. Zira ilgili yerleşim yerindeki inanç ve kanaatleri tanımak, literatürü okumanın yanında orada yaşamayı da gerektirmektedir. Bu açıdan bakıldığında, ilgili yerleşim yerlerinde çok az kalmak mesleki açıdan bir olumsuzluk olarak değerlendirilmektedir.

Araştırmada Aleviliğin inanç ve kültürü hakkında bilgi sahibi olma durumları açısından bakıldığında ilahiyat ve DKAB bölümü mezunları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmüştür. İlahiyat bölümü mezunlarının % 58'i Aleviliğin inanç ve kültürü hakkında yeterli bilgiye sahip olduğunu düşünürken, DKAB bölümü mezunlarında bu oran % 33,3 olarak tespit edilmiştir. Tablo 6'da da Aleviliği temel kavramlar düzeyinde bilme oranı DKAB mezunlarında % 60 iken, ilahiyat bölümü mezunlarında % 36'dır. Aleviliğin inanç ve ibadet esaslarını genel olarak bilme durumu İlahiyat bölümü mezunlarında % 50 olarak gerçekleşirken, bu oran DKAB mezunlarında % 26,7'dir. Ayrıca tablo 11, 12 ve 13'te Aleviliğin inanç, ibadet ve ahlak esaslarını açıklayabilme konusunda da ilahiyat bölümü mezunları ile DKAB bölümü mezunları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu veriler bize ilahiyat bölümü mezunlarının, DKAB bölümü mezunlarına göre Aleviliğin temel bazı konularında daha yüksek düzeyde yeterlilik algısına sahip olduğunu göstermektedir. Doğal olarak bu durum onların Aleviliği anlatırken konuya yetkinlik açısından zorluk yaşama durumlarında da kendini göstermektedir. Tablo 10'da da görüldüğü üzere, Alevilik konusunu anlatırken DKAB bölümü mezunları, ilahiyat bölümü mezunlarına göre daha fazla zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Her ne kadar Alevilik konusundaki öğrenmelerini sağlayan dersler benzer kredi saatlerde olsa da alanın genelinde elde edilen mesleki bilgi ve formasyonun, ilahiyat

bölümü mezunlarında kendine güven duygusunu diğerlerine göre daha yüksek tuttuğu kanaatindeyiz.

Araştırmada ortaya çıkan sonuçlardan birisi de ankete katılan öğretmenlerin % 91,7'si DKAB dersinde Alevilik konusuna yer verilmesinin uygun olduğu görüşünde olmalarıdır. Buna karşılık programa seçmeli bir Alevilik dersinin konulması halinde bu dersi yeterli şekilde anlatıp anlatamayacakları sorusuna “evet” cevabını verenlerin oranı % 34,5, “kısmen” diyenlerin oranı %44,8 ve “hayır” diyenlerin oranı ise % 20,7'dir. Buna göre iki tablo birlikte düşünüldüğünde, araştırmaya katılan öğretmenlerin Aleviliğin DKAB programı kapsamında kesinlikle yer verilmesi gereken bir konu olduğu noktasında hemfikir oldukları, ancak buna rağmen seçmeli bir ders konulması halinde bu dersi anlatma konusunda kendilerini çoğunlukla (% 65,5'i kısmen veya hayır) yeterli görmedikleri anlaşılmaktadır.

Araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerinin % 81,4'ünün Alevilikle ilgili herhangi bir hizmet içi eğitim almadığı, herhangi bir hizmet içi eğitim alanlar içinde ilahiyat bölümü mezunlarının DKAB bölümü mezunlarına göre daha yüksek orana sahip olduğu görülmüştür. Burada ifade edilmelidir ki, DKAB bölümleri ilk defa 2002 yılında mezun vermeleri nedeniyle kıdem yılları da doğal olarak daha düşüktür. Haliyle bir hizmet içi eğitim programına katılma durumu da bu doğrultuda oransal olarak düşük olması doğaldır. Bununla birlikte Alevilikle ilgili olarak hizmet içi eğitim programına katılmanın gerekli olduğunu düşünenlerin oranının ise, % 68,9 olarak çıkması bu alandaki ihtiyacı göstermesi bakımından önemli bir sonuçtur.

B. Öneriler

Araştırmadan elde edilen bulgular ışığında şu önerilere yer verilebilir:

Türkiye'de değişen siyasal-politik yaklaşım aynı şekilde toplumsal taleplerin daha yoğun bir şekilde gündeme getirilmesini desteklemektedir. Bu notada özellikle Alevi toplumunun din eğitimi ve öğretimi alanındaki taleplerinin karşılanabilmesi için DKAB dersinde Alevilikle ilgili yer verilen konuların daha etkin bir şekilde işlenmesi ve Alevi öğrencilerin talep ve beklentilerini karşılaması gerekmektedir. Bu noktada ise DKAB öğretmenlerinin Alevilik hakkındaki bilgi düzeylerinin artırılması için gerekli çalışmalar yapılmalıdır. Bu bağlamda yapılması gerekenlerin başında İlahiyat fakültelerinde bu konuda verilen derslerin ihtiyacı karşılar nitelikte yapılandırılması gelmektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, DKAB öğretmenlerinin büyük bir kısmı Alevilik konusunda herhangi bir hizmet içi eğitim almadıklarını belirtmişlerdir. Bu eksikliği tamamlamak bakımından Alevi vatandaşların yoğun olarak yaşadıkları yerleşim yerlerinde görev yapan ve/veya yapacak olan DKAB öğretmenlerine, Alevilik konusunda bilgilendirici ve kendini geliştirmesine olanak sağlayan eğitim seminerleri verilmesi, mesleki yeterlik kadar Alevi öğrencilerle iletişim kurma konusunda da fayda sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- “Ankara Üniversitesi İlahiyat Lisans programı” (Erişim adresi http://www.divinity.ankara.edu.tr/?page_id=429) (Erişim tarihi: 15 Aralık 2016).
- “Marmara Üniversitesi İlahiyat Lisans Programları”, (Erişim adresi <http://llp.marmara.edu.tr/organizasyon.aspx?kultur=tr-TR&Mod=1&ustbirim=1400&birim=1401&altbirim=1&program=69&organizasyonId=86&mufredatTurId=932001>) (Erişim tarihi: 15 Aralık 2016).
- “Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Lisans Programı”, (Erişim adresi <http://ebs.omu.edu.tr/ebs/program.php?dil=tr&mod=1&Program=2692>) (Erişim tarihi: 15 Aralık 2016).
- AKTAY, Yasin. (2000), “Cumhuriyet Döneminde Din politikaları ve Din İstismarı”, *İslamiyat*, Cilt: 3, No: 3.
- AKYÜREK, Süleyman. (2012), “İmam Hatip Lisesi Meslek Dersleri ile Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretmenlerinin Eğitim-Öğretim Yeterliklerine İlişkin Algıları”, *Değerler Eğitimi Dergisi*, cilt: 10, no: 27, ss. 7-47.
- BAŞDEMİR, Hasan Yücel. (2011), “Din Dersleri ve Aleviliğin Aktarılması”, *Liberal Düşünce*, Yıl: 16, Sayı: 63, ss. 59-72.
- ÇINAR, Fatih. (2015), “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ve İmam-Hatip Lisesi Meslek Dersleri Öğretmenlerinin Tükenmişlik ve İş Doyum Düzeylerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 22, ss. 235-282.
- Erciyes Üniversitesi İlahiyat lisans Programı” (Erişim adresi <http://dbp.erciyes.edu.tr/Program/P3.aspx?Fak=104&lang=0&Pro=104011>) (Erişim tarihi: 15 Aralık 2016).
- IŞIKDOĞAN, Davut. (2006), İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Bölümü Mezunu Öğretmenlerin Yeterlikleri, (Basılmamış Doktora Tezi), *Ankara Üniversitesi SBE*, Ankara.
- KOÇ, Ahmet. (2010), “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterlikleri”, *Değerler Eğitimi Dergisi*, cilt: 8, no: 19, ss. 107-149.
- MARDİN, Şerif. (2005), *Türkiye’de Din ve Siyaset*, İletişim Yay., 19. Baskı, İstanbul.
- MEB, Din Öğretimi Genel Müdürlüğü. (2010), *Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı*, MEB Devlet Kitapları Müdürlüğü, Ankara.
- OKTAY, Ayla. (2011), Eğitimin Temel Kavramları ve Eğitim Düşüncesinin Tarihsel Gelişimi”, *Eğitim Bilimine Giriş*, (Ed.) Ayla Oktay, Pegem Akademi Yay., 5. Baskı, Ankara, ss. 1-24.
- ÖZDEMİR, Şuayip-ARICI, İsmail. (2011), *Alevilerin Din Hizmeti Beklentileri*, Arı Sanat Yay., İstanbul.
- ŞİMŞEK, Eyüp. (2006), İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterlikleri: Erzurum Örneği, (Basılmamış Doktora Tezi), *Atatürk Üniversitesi SBE*, Erzurum.
- TURAN, İbrahim. (2012), “Ulusal ve Uluslararası Hukuk Açısından Din Eğitiminin Yasal Dayanakları,” *OMÜİFD*, Sayı: 32, ss. 77-109.

- _____ (2013), *Avrupa Birliđi Sürecinde Türkiye’de Din Eğitimi Politikaları*, İz Yay., İstanbul.
- ZENGİN, Halise Kader. (2013), “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programlarında Devletin Alevilik Algısı (Karşılaştırmalı Bir Analiz)”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 12, Sayı: 47, ss. 63-87.
- ZENGİN, Mahmut. (2013), “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Eğitim Öğretim Yeterlik Algıları”, *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fak. Dergisi*, Cilt: XV, Sayı: 27, ss. 1-28.